

Gönderim Tarihi: 20.12.2015 Kabul Tarihi: 06.04.2016

ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI¹

Fatma Elif KILINÇ*
Neriman ARAL**

DEVELOPMENT OF CHILD REARING ATTITUDE SCALE: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Öz

Bu araştırmanın amacı, anne ve babaların ilk yıllarda çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaçla, “demokratik”, “otoriter”, “koruyucu” ve “aşırı hoşgörülü” olmak üzere dört boyuttan oluşan 65 maddelik bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasının yapılabilmesi için üç yaşın altında çocuğa sahip 134 anne çalışma grubunu oluşturmuştur. Geçerlik çalışmaları kapsamında Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin uygunluk indeksini test etmede “Maksimum Olabilirlik Doğrulayıcı Faktör Analizleri” yapılmış ve ölçeğin dört faktörlü yapısının (modelinin) veri ile uyumuna ilişkin AGFI=.74, NNFI=.83, CFI=.85, GFI=.79 uyum indeksleri hesaplanmıştır. Yapılan ilk analiz sonucunda, standardize katsayıları .30'dan düşük olan kırk madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeği alt boyutlarında yer alan tüm maddeler için madde toplam korelasyonları .20 ile .61 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçekteki maddelerin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların benzeşik olup olmadığını kontrol etmek için gerçekleştirilen Croanbach alfa sonuçları incelendiğinde .53 ile .74 arasında değiştiği gözlenmiştir. Yapılan güvenirlik analizleri sonucunda cronbach alfa değerinin Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutlarında .71.25-.74.42 arasında değiştiği görülmüştür. Test tekrar test sonuçları incelendiğinde alt boyutlara ait ölçümlerde korelasyon katsayısının .94-.98 arasında değiştiği

¹ AİBÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından 2008.02.01.298 Nolu proje ile desteklenen bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2011 yılında yapılan doktora tezinden üretilmiştir. Çalışma 02-05 Eylül 2015 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 4. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

* Yrd. Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, e-posta: elifkilinc@gmail.com

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, e-posta: aralneriman@gmail.com

belirlenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonuçları, bu çalışma ile oluşturulan Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin (ÇYTÖ), yeterli düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumu, çocuk yetiştirme, ölçek geliştirme.

Abstract

This research aims to develop a measurement instrument to determine the parental attitudes of mothers and fathers in child rearing during the first years of their child. To this end, a measurement instrument consisting of 65 items, under four dimensions as “democratic”, “authoritarian”, “preservative”, and “excessive tolerant” was established. For the validity and reliability study of the scale, target population covered 134 mothers with children below three years of age. In order to test the fit indices of the Child Rearing Attitude Scale under the study on validity, “Maximum Likelihood Confirmatory Factor Analysis” was made and with regard to the conformity of the four-factor nature of the scale (model) with the data, AGFI=.74, NNFI=.83, CFI=.85, GFI=.79 fit indices were calculated. As a result of the first analysis, 40 items whose standardized coefficients are below .30 were omitted from the scale. For all the items under the sub-dimensions of the scale, it was observed that total correlations of the items vary between .20 and .61. When the results of Cronbach alpha carried out to control the homogeneity between the features measured by the items in the scale and the behaviours they exemplified are examined, it was seen that the results vary between .53 and .74. According to the results of the reliability analysis, it was found out that Cronbach alpha value varies between .71.25-.74.42 in the sub-scales of Child Rearing Attitude Scale. Re-examination of the test results pointed that correlation coefficient in the measurements of sub-dimensions varies between .94-.98. Results of the validity and reliability analysis proved that the Child Rearing Attitude Scale (CRAS) in this study have a sufficient level psychometric features.

Keywords: Parent attitude, child rearing, scale development

1. Giriş

Çocuk yetiştirme tutumları, anne babaların çocukları hakkındaki tutum, değer, inanç ve davranışlarını içeren bir olgu olup çocukları kontrol etme ve onların sosyalleşme sürecinde kullandıkları taktik ve davranış kalıplarını içermektedir (Sears et.al., 1957:161). Anne babaların çocuk yetiştirme tutum ve davranışları içinde buldukları toplumun kültür ve değerler aktarmada temel sosyalleştirme araçlarıdır (Grusec et.al., 2000:207). Toplumun değerler sistemi ve inançları, aile ortamı, ailenin temel demografik bilgileri, sosyo-ekonomik durumu, aile işlevleri, anne-babanın sağlığının iyi olması, anne-çocuk etkileşiminin kalitesi, çocuğa sunulan uyarıcı ortamın zenginliği, özellikle kişinin kendi anne babasında

gördüğü anne baba rolü ve uygulamaları, anne baba tutumlarını ve gündelik çocuk yetiştirme uygulamalarını doğrudan etkilemektedir (Savran ve Kuşin, 1997:182; Belsky, 2006:23; McKay, 2006:5). Bu nedenle anne babalar kendi kültürü için işlevsel olan çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını günlük uygulamalarına yansıtmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983:13; Freeman, 1998:80; Dönmezer, 2001:27; Kağıtçıbaşı, 2007:150; Kağıtçıbaşı, 2010:147). Anne baba tutumları ile demografik özellikler arasındaki ilişkileri inceleyen pek çok çalışma özellikle otoriter anne babaların alt sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğunu göstermektedir (Özcan, 1996:48; Şendoğdu, 2000:22; Pinderhughes et al., 2000:402; Chaudhury et.al., 2003:960). Anne babanın düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olması ile otoriter eğilimli tutum sergilemesi arasında bulunan ilişki yanı sıra anne babanın uzun süreli çalışması (Morawka and Sanders, 2007:286) ve alt sosyo-ekonomik düzeye sahip komşularının olması da bu duruma neden olabilmektedir (Roche et al., 2007:885). Anne babanın çocuk yetiştirme biçimleri ve tutumları çocuğun kişiliğinin oluşumunu büyük ölçüde etkilemektedir (Ata, 1987:92; Bellamy, 1999:37; Oktay 1999:54). Anne babanın çocuğa olan tutarlı ya da tutarsız davranışları çocuğun ebeveyni model almasıyla birlikte kişiliğini de olumlu ya da olumsuz etkilemektedir (Karasan, 2015:2). Çocuğun temel fizyolojik ihtiyaçları kadar önemli olan sevilme ve saygı görme ihtiyaçlarının yaşamın ilk yıllarında özellikle anne babası tarafından karşılanmaması da çocuğun kişilik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kuzgun, 1972:45).

Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Symonds (1949) anne baba tutumlarında kabul etme-reddetme ve baskınlık-itaat boyutları olmak üzere iki ana boyut, Baldwin, Kalhorn ve Breese (1945; 1949), şefkat (kabullenme, şefkat gösterme ve iletişim), üstüne düşme – aşırı ilgi (bebek gibi davranma, koruyuculuk, ilgi gösterme), demokratiklik (beklentilerin netliği, zorlayıcı olmadan önerme, açıklayıcı ve anlayışlı olma) olmak üzere üç boyut ileri sürmüştür (Akt: Horowitz, 1975:465). Anne baba tutumları konusunda Baumrind kapsamlı araştırmalar yaparak anne baba tutumlarını demokratik, otoriter ve izin verici olmak üzere üç boyuta ayırarak incelemiştir (Baumrind ve Brown, 1967:293; Winsler, Madigan, Aquilino, 2005:7). Maccoby ve Martin (1983:17) ise çocuk yetiştirme tutumlarını kabul-ilgi ve kontrol olmak üzere iki boyut açısından ele almışlardır. Bu iki boyutun birleştiği noktada dört çeşit anne baba tutumu tanımlayarak Baumrind'in sınıfladığı izin verici anne baba tutumunu izin verici-hoşgörülü ve izin verici-ihmalkâr olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Yapılan çalışmalar sonrasında anne baba tutumları genellikle koruyucu, otoriter,

aşırı hoşgörölü ve demokratik tutum olarak sınıflandırıldığı görölmektedir.

Anne babanın çocuğu gereğinden fazla kontrol etmesi ve özen göstermesi şeklinde görölebilen koruyucu tutum, çocuğun her türlü hareketine kısıtlamalar getirerek çocuk adına karar verme davranışlarını içermektedir (Yavuzer, 2001:49). Aşırı kontrol, çocukların erken yaşlardan itibaren bağımsızlaşmasını engellemekte onların deneyim fırsatlarını yok etmektedir. Bu durum çocukların olumlu benlik algısı geliştirmesini ve özellikle ilk üç yılda kazanılacak giyinme, soyunma, yemek yeme gibi temel alışkanlıkları kazanmalarını engellemektedir.

Otoriter tutum, anne babaların çocuğun davranışlarını kesin sınırlarla biçimlendirmesi, kontrol etmesi ve cezanın ön planda tutulmasını içermektedir. Otoriter anne babalar çocuklarına az güvenerek aralarındaki mesafeyi korurlar ve bunun için de çocukla iletişime girmezler (Steinberg, 1996:122). Anne baba çocuğun kayıtsız şartsız itaat etmesini ister ve istenmeyen davranışlar karşısında sözel veya fiziksel cezaya başvurur (Lamb, 2004:162; Kaya-Sezer, 2007:95; Erkan, 2010:12). Görüş ve düşüncelerini açıklayamayan, özerk bir kişilik geliştirmesine izin verilmeyen (Dönmezer, 2001:52) çocuklar, otoriteyle baş edebilmek için istenilen davranışı yerine getirerek cezadan kurtulmak için boyun eğerler (Alisinanoğlu, 2003:99).

Aşırı hoşgörölü tutum, çocuğun tüm istek ve davranışlarına sınırlama getirmeksizin kabul eden, cezalandırıcı olmadan çocuğa sınırsız hak ve özgürlük veren bir tutumdur (Baumrind and Brown, 1967:295; Erkan, 2010:13). Çocuklarının yaptığı her davranışı hoş görürler, kendi davranışlarının kendilerinin düzenlemesini beklerler ve kural koymaktan, çocuğun davranışını kabul etmediğini belirtmekten kaçınırlar. Bu tutum anne baba ve çocuk arasında sağlıklı bir iletişimin bulunmaması ve çocuğun abartılmış bir sevgi ortamında büyümesine neden olmaktadır (Çağdaş ve Seçer, 2004:258). Ailelerin, çocuklarına karşı aşırı hoşgörölü davranmaları çocuğu bencil yapmakta, daima başkalarının dikkatini çekmek istemesine, paylaşma ve işbirliğini reddetmesine neden olmaktadır (Erkan, 2010:14).

Çocuğa karşı güven verici ve destekleyici bir şekilde onu bağımsızlığa teşvik eden, aynı zamanda da kontrol ve sınırlamaların devam ettiği en sağlıklı anne baba tutumu demokratik tutumdur (Steinberg, 1996:127; Santrock, 1997:243). Aile ortamında çocukların ihtiyaçlarına karşı duyarlı davranılır, aile kararlarında çocukların hakları gözetilerek (Lamb, 2004:171) fikirleri alınır ve görüşleri desteklenir. Çocuğa karşı ılımlı,

sıcak, sevecen ve anlayışlı davranılır (Erkan, 2010:13), ancak çocuktan beklenen davranışlar için kurallar ve sınırlılıklar bulunur. Demokratik aile ortamında büyüyen çocuklar keşif yapmaya meraklı, bağımsız, kendine güvenen, toplumun beklentilerine cevap veren, sosyal becerisi yüksek, sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmektedir (Ginsburg and Bronstein, 1993:1463). Bu çalışmada Baumrind'in demokratik, otoriter ve izin verici tutum olarak ele aldığı tutumlar (Baumrind ve Brown, 1967:293; Winsler, Madigan, Aquilino, 2005:7) ve Maccoby ve Martin (1983:17)'in kabul- ilgi ve kontrol olarak iki boyutta ele aldığı tutumlar temel alınmıştır.

Çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin son yıllarda çok sayıda araştırma yapılmasına karşın, Türkiye'de bu konuya ilişkin kuramsal ve görgül yaklaşımlar oldukça sınırlıdır (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008:16). Mevcut çalışmaların ağırlıklı olarak ebeveyn tutumları ile ergenlerin ve okul dönemi çocuklarının gelişimleri arasındaki ilişkileri incelediği (Arkan, 2012; Akyıl, 2000; Çakır, 2001; Çok, 1993; Erginoğlu, 2015; Kulaksızoğlu, 1985; Kuzgun, 1991; Tuzgöl, 1998), bununla birlikte 4-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin tutum ve davranışları konusunda araştırmalar (Özyürek, 2004; Özyürek ve Poyraz 2005; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Tilbe, 2015; Sımsıkı, 2011) yapıldığı ancak erken yıllarda sıfır-üç yaş döneminde çocuğa sahip anne babaların tutumlarını inceleyen sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Karabulut-Demir ve Şendil, (2008). 2-6 yaş çocuklara yönelik geliştirdikleri Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)'de düşük, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeyde anne-babalardan oluşan örneklem grubu ile çalışılmıştır. Bu çalışmada özellikle 2-3 yaş çocuğa sahip düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen anneler hedef olarak belirlenmiştir.

Erken dönemde çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi, anne babaların çocukların erken fiziksel ve sosyal çevresini belirlemedeki önemi göz önüne alındığında, onun sağlıklı gelişim gösterebilmesi ve başkalarına karşı olumlu tutum ve davranış geliştirebilmesi için belirleyici unsurdur. Ayrıca erken müdahale açısından da çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu düşünceden hareketle araştırmada erken yıllarda annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemeye yönelik ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla “demokratik”, “otoriter”, “koruyucu” ve “aşırı hoşgörülü” olmak üzere dört boyuttan oluşan ölçme aracı oluşturulmuştur.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği geliştirme çalışması olmakla beraber tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, ölçme aracı ve elde edilen verilerin analizinde kullanılan tekniklere dair bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma Bolu il merkezinde yaşayan, sosyo-kültürel dezavantajlı 24–36 aylık çocuğu olan 134 anne ile gerçekleştirilmiştir. Bolu İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı Aile Sağlık Merkezleri kayıtları incelenerek araştırmaya dâhil olacak ekonomik durumu yetersiz ve eğitim seviyesi düşük kişilerin listesi belirlenmiştir. Düşük sosyo-ekonomik düzey olarak işsiz ve kalabalık aileler (Larson ve Lochman, 2002:128) de sosyo-kültürel dezavantajlı olarak listelenmiştir. Listedeki kişilere ulaşılarak araştırmaya katılmaya gönüllü olan kişiler çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen annelerin büyük çoğunluğu 26-30 yaşlarda (% 53,7), % 26,9'unun 25 yaş altında, % 17,2'sinin 31-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Annelerin % 93,3'ünün ilkokul mezunu olduğu; % 88,1'inin çalışmadığı belirlenmiştir. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısına bakıldığında; % 44,0'ünün tek çocuk, % 49,3'ünün iki çocuk sahibi ve ailelerin büyük oranda çekirdek aile (% 69,4) olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Bilgi Formu ile geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu'nda, örnekleme dâhil edilen annelerin yaşı, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, sahip oldukları çocuk sayısı ile aile yapısını belirlemeye yönelik sekiz adet kapalı uçlu ve yarı kapalı soru bulunmaktadır.

2.3.1. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

Araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından 24-36 aylık çocukları olan anne babaların çocuklarına karşı tutumlarını tespit etmek amacıyla Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği geliştirilmiştir.

Ölçme aracının geliştirilmesi süresince öncelikle bu konudaki ulaşılabilen ölçekler Anne Baba Tutumları Ölçeği (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005:68), Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (Öner, 2012:884), Aile Tutum Envanteri (Öner, 2012, 892), Ana Baba Tutum Ölçeği (Öner, 2012:899) ve Anne Baba Davranış Kontrol Listesi [Parent Behavior Checklist (PBC)] (Fox, 1994:3) incelenerek, bu ölçme araçlarında kullanılan soru yapıları ve alt boyutlar değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda bir ölçeğin geliştirilmesinde benimsenen geleneksel aşamalar izlenmiştir (Cronbach, 1990:324; Crocker ve Algina 1986:376; Kline, 1993:152; Kutlu ve Çok, 2002:6; Urbina, 2004:117). Ölçeğin geliştirilmesinde izlenen temel aşamalar şu şekilde sıralanabilir:

- Ölçeğin öncelikle kimlere uygulanacağı ve puanların ne amaçla kullanılacağı saptanmıştır.
- Ölçekte kullanılacak ve ölçülecek özelliğe en uygun maddeler; çocuk yetiştirme tutum ölçeklerinde yer alan maddelerde incelenerek anne baba tutumlarından demokratik tutum, otoriter tutum, koruyucu tutum ve aşırı hoşgörülü tutum olmak üzere dört alt boyut belirlenerek her alt boyuta ilişkin madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzundan her alt boyutu en iyi temsil etme özelliğine sahip 15 madde belirlenmiş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda toplam 60 maddelik Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği oluşturulmuştur.
- Ölçekte yer alan maddeler; dil, psikometrik ve bilimsel açıdan değerlendirilmesi için iki Türk dil uzmanı ve bir ölçme değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuştur.
- Uzman görüşleri doğrultusunda maddeler düzenlenerek 60 maddeden oluşan ön deneme formunda maddeler karışık olarak yerleştirilmiştir
- Ölçekte yer alan maddelerin, ihtiyaç duyulan olgusal verileri kapsamada ve toplamada ne kadar yeterli olduğunu belirlemek (Büyüköztürk vd., 2008:106) yani ölçme aracının kapsam geçerliğini test etmek için çocuk yetiştirme tutum ölçeği, sekiz çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuştur.
- Maddelerin geçerliğine ilişkin uzman görüşlerini belirlemek için “Uygun Buluyorum”, “Kararsızım” ve “Uygun Bulmuyorum”

şeklindeki üç seçenekli bir form kullanılmıştır. Ayrıca uzmanlardan ölçekte yer alan ifadeleri geliştirmeye yönelik “Açıklama” bölümüne eleştiri yapmaları istenmiştir.

- Uzman görüşleri analiz sonuçlarına göre $\bar{X} \geq 2.5$ ve $S \leq 1$ değerlerine sahip maddeler ölçeğe alınmış, ortalama değere sahip olan, ancak standard sapması bire yakın olan maddeler (6 madde) tekrar incelenerek düzeltilmiştir.
- Ayrıca bir uzmanın madde eklemesi görüşü doğrultusunda tez danışmanı ve iki uzman görüşü doğrultusunda demokratik tutum için 3 madde, hoşgörülü ve koruyucu tutum için birer madde olmak üzere beş madde ölçeğe eklenmiştir.
- Kapsam geçerliliği sonucunda Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği demokratik tutum alt boyutunda 18 madde, koruyucu tutum alt boyutunda 16 madde, hoşgörülü tutum alt boyutunda 16 madde ve otoriter tutum alt boyutunda 15 madde olmak üzere 65 maddeden oluşmuştur.
- Ölçme aracına düzeltilen ve eklenen maddelerle son hali verilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaya yönelik hedef kitleden seçilecek bir örnekleme (220 kişi) uygulanmak üzere Ön Uygulama Formu oluşturulmuştur.
- Ön uygulama formunda annelerden çocuklarını nasıl yetiştirdikleri hakkında ölçekte yer alan ifadeleri samimi bir şekilde değerlendirmeleri ve kendilerine uygunluk derecelerine göre yanıtlamaları istenmiştir. Dörtlü likert tipte oluşturulan ölçekte yer alan her maddenin karşısında “Her zaman”, “Sık sık”, “Bazen”, “Hiçbir zaman” şeklinde yanıt seçenekleri sunulmuştur. Annelerden formda yer alan ifadeleri dikkatli bir şekilde okuyarak her cümlemin karşısında yer alan beş boşluktan durumlarına en uygun olanını işaretlemeleri istenmiş ve hiç bir soruyu yanıtsız bırakmamaları hatırlatılmıştır. Ön uygulama formunda yer alan maddeler aşağıda verilmiştir.

ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ ÖN UYGULAMA FORMU

1. Çocuğuma yatmadan önce kitap okurum ya da öykü (masal) anlatırım.
2. Çocuğum koyduğum tüm kurallara uymak zorundadır.
3. Çocuğum benden hiçbir zaman ayrı kalmaz.
4. Çocuğumu hasta olmaması için çok kalın giydiririm.
5. Çocuğumun istediği saatte uyuması beni rahatsız etmez.
6. Yanlış birşey yaptığım zaman çocuğumdan özür dilerim.
7. Çocuğum korktuğu zaman, onu rahatlatırım.

8. Çocuğumu ceza olarak yatağa gönderirim.
9. Çocuğumun kurallara uymaması beni rahatsız etmez.
- 10.Çocuğumu oyuncak ya da şeker, çikolata alarak ödüllendiririm.
- 11.Çocuğumun sadece benim yanımda güvende olduğunu düşünürüm.
12. Çocuğumun akranları ile oynaması için ortam oluşturmum.
13. Çocuğumu hiç kimseyle paylaşmam.
14. Çocuğumun uyuması için yanına yatarım.
15. Çocuğumun yemek yemesi için her türlü yolu denerim.
16. Çocuğuma koyduğum kuralların nedenini açıklarım.
17. Çocuğumun yemek yememesi beni sinirlendirir.
18. Çocuğumla birlikte yürürken hiçbir zaman elini bırakmam.
19. Çocuğumun isteklerini ben yapmam ancak babası/annesi yapar.
20. Oynadığımız oyunun kurallarını çocuğumla birlikte belirleriz.
21. Çocuğum yatırıldıktan sonra ağlarsa, ona bağırırım.
22. Çocuğumun gözümün önünden uzaklaşması beni rahatsız eder.
23. Çocuğumun, teşekkür etme, izin alma gibi davranışlarını desteklerim.
- 24.Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslamam.
- 25.Çocuğum, söylediklerimi anında yerine getirmelidir.
26. Çocuğumun istediği kadar televizyon seyretmesi için izin veririm.
27. Çocuğumun oyuncaklarına zarar vermesi beni rahatsız etmez.
- 28.Oğlumun oyuncak bebeklerle ya da kızımın kamyonlarla oynamasına izin veririm.
29. Çocuğumu çok yemesi için zorlarım.
30. Çocuğumun başkaları ile zaman geçirmesinden hoşlanmam.
31. Çocuğumun elindeki nesnelere sürekli atması beni rahatsız etmez.
32. Çocuğumun gelişimi ile ilgili uzman kişilerden yardım alırım.
33. Çocuğum ağladığı zaman istediğini yaparım.
34. Çocuğuma toplum içinde şiddet uygularım.
35. Çocuğumun oyuncaklarını ben toplarım.
36. Çocuğuma, onu sevdiğimi söylerim.
37. Çocuğum altını kirlettiğinde azarlarım.
38. Çocuğuma giysilerini ben giydiririm.
39. Çocuğumun başkaları ile kavga etmesi beni rahatsız etmez.
40. Çocuğumu yatağını ıslattığı için cezalandırırım.
41. Çocuğuma anne/babasının kızmaması için uslu olmasını söylerim.
42. Çocuğumla, oyun oynamak için günde en az bir saat zaman ayırırım.
43. Çocuğuma katı yiyecekleri püre haline getirerek yediririm.
44. Çocuğumun yanından hiç ayrılmak istemem.
45. Çocuğumun her istediğini yaparım.
46. Çocuğum kızdığında beni kızgınlıkla iterse, ben de onu iterim.
47. Çocuğumu oyuncaklarını toplaması için desteklerim.
48. Çocuğuma yemeğini ben yediririm.
49. Çocuğumun uygun olmayan isteklerini yerine getiririm.
50. Çocuğuma yaşına uygun sorumluluklar veririm.
51. Çocuğum söylediğim şeyi yapmadığı zaman ona vururum.
52. Çocuğumu, başladığı bir işi bitirmesi için desteklerim.

53. Çocuğumu cezalandırmakla tehdit ederim, ancak ceza vermem.
54. Çocuğumla birlikte yatarım.
55. Çocuğum birisine vurursa, bende ona (çocuğuma) vururum.
56. Çocuğum çok hareketli olduğunda, onu sakin etkinliklere yönlendiririm.
57. Yemeği döktüğü için çocuğuma çok kızarım.
58. Çocuğumu hiç kimseye bırakmam.
59. Çocuğumun önünde eşimle kavga etmemeye (tartışmamaya) özen gösteririm.
60. Çocuğumun istediği her şeyi (kola, cısp vb.) yemesine izin veririm.
61. Evde çok gürültü yaptığı için çocuğuma bağırırım.
62. Çocuğumun, giysilerini ben seçerim.
63. Çocuğumun yaşadığı duyguları (sevinç, öfke, vb.) ifade etmesine fırsat veririm.
64. Çocuğuma kurallar koymam.
65. Çocuğumun yapması gereken işleri onun yerine hep ben yaparım.

- Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği ön uygulama formları uygulamadan sonra incelenmiş, anlaşılmayan madde olup olmadığına ilişkin annelerin görüşleri alınmıştır. Annelerle yapılan görüşmeler sonucunda her bir maddenin anneler tarafından anlaşılabilir olduğu belirlenmiştir.
- Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin istatistiksel teknikler kullanılarak incelenmesi amacıyla ön uygulama formunun geniş bir grup üzerinde uygulaması yapılmıştır. Bu bağlamda grup büyüklüğünün faktör analizi, madde analizi gibi işlemlerin yapılabilmesi için en az madde sayısının iki katı olması önerisinden (Büyüköztürk, 2008:109) hareketle Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği geçerlik güvenilirlik çalışmasının yapılabilmesi için veri kaybının olabileceği de düşünülerek grup hacminin 220 olması uygun görülmüş ve ölçek 220 anneye dağıtılmış, bu annelerden ölçeği eksiksiz dolduran 134 annenin ölçeği değerlendirilmeye alınmıştır. Sosyo-kültürel dezavantajlı grupların araştırmaya dahil edilmesi nedeni ile ölçme aracı imkânlar elverdiğince birebir doldurulmuştur. Ancak zaman alması nedeni ile ulaşılamayan ailelere formlar gönderilmiştir. Bu nedenle araştırma ulaşılabilen annelerle sınırlı tutulmuştur.

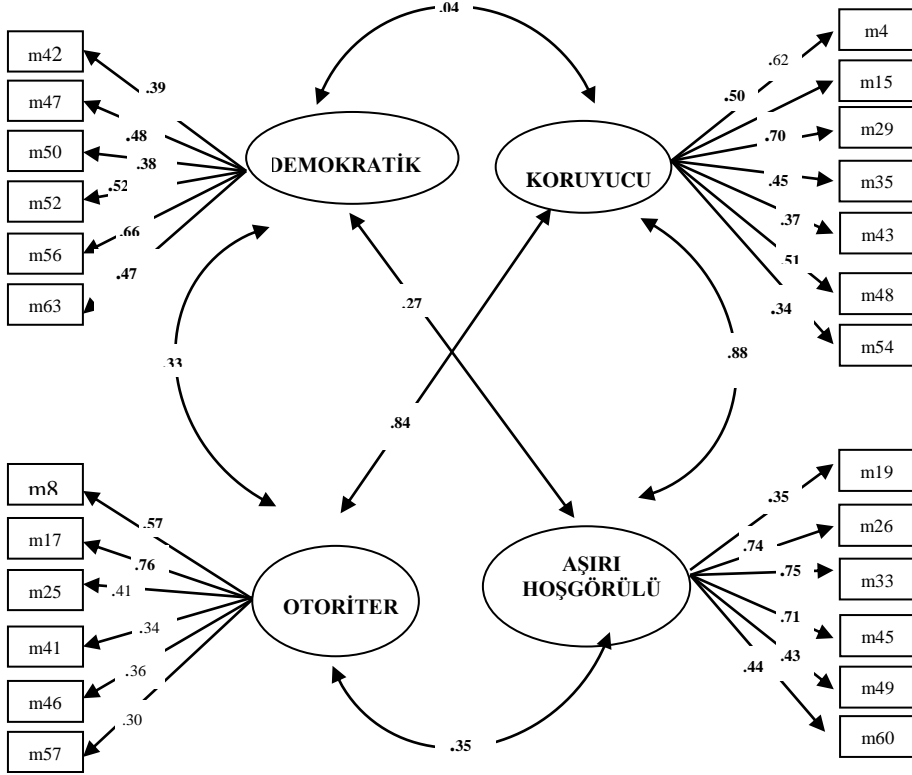
3. Bulgular

Geçerlik Çalışması: Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları kapsamında hedef kitleden toplanan veriler üzerinden nasıl bir faktör yapısı göstereceğinin incelenmesi için öncelikle açılımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarında karmaşık bir yapıda

isimlendirilemeyen çok sayıda faktör çıkmıştır. Araştırmada net olarak ne ölçtüğü belli ve uzman görüşü ile de desteklenen kuramsal yapıyı temsil eden bir ölçme aracı ön planda tutulduğu için ölçeğin özgün biçimi ve uzman görüşü alınarak varsayılan yapısının toplanan verilerle ne derece uyum gösterdiğini incelemek için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi-DFA (Confirmatory Factor Analysis-CFA): Bu analiz ölçek geliştirmede ölçeğin yapı geçerliği analizinde kullanılmakta ve önceden belirlenmiş veya kurgulanmış bir yapının doğrulanması amacını taşımaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi gizil değişkenler arasındaki ilişkileri betimleyen model ile toplanan verilerin ne oranda uyustüğunu analiz etmektedir (Şimşek, 2007). Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin uygunluk indeksini test etmede "Maksimum Olabilirlik Doğrulayıcı Faktör Analizleri" yapılmış ve sekiz ayrı veri uygunluk indeksi hesaplanmıştır. Bunlar; Ki kare (X^2), Serbestlik derecesi (Sd), Wheaton, Muthen, Alwin, ve Summers (1977)'in "nispi ki-karesi" (X^2/Sd), Joreskog ve Sorbom (1984)'un iyilik uyum indeksi (GFI) ve onların (1989) ayarlanmış uygunluk indeksi (AGFI), Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum indeksi (NFI) ve Normlaştırılmamış Uyum indeksinden (NNFI) oluşmaktadır. Kabul edilebilir uygunluk derecesi farklı kaynaklara göre değişiklik göstermekle birlikte X^2 ve Sd için, standart bir yorum bulunmamaktadır, genel kural, küçük değerlerin daha iyi bir uygunluk gösterdiğidir. X^2/Sd indeksi, makul bir uyum derecesi için beşten küçük olması (Brown, 2006; Marsh ve Hocevar, 1985; Wheaton, Muthen, Alwin, ve Summers 1977), GFI, CFI, NFI, NNFI değerlerinin .90 veya bu değerden yüksek olması AGFI değerinin ise .80 civarında veya bu değerden yüksek olması beklenmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Cole, 1987; Marsh, Balla ve McDonald, 1988).

Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin dört faktörlü yapısının toplanan verilerle uyumu doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Yapılan ilk analiz sonucunda, standardize katsayıları .30'dan düşük olan kırk madde 24, 28, 1, 12, 59, 6, 16, 7, 23, 36, 20, 32, 2, 37, 34, 40, 62, 51, 55, 21, 61, 18, 30, 58, 3, 65, 13, 44, 11, 14, 22, 38, 5, 9, 27, 31, 64, 39, 53, 10 ölçekten çıkarılmıştır. Daha sonra madde 43 ile madde 54 arasındaki ilişki modele katılarak analiz tekrarlanmış ve ölçeğin faktör yapısına dair path diyagramı Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

Şekil 1 incelendiğinde, tüm maddeler için standardize katsayıların, .30 ile .76 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin dört faktörlü yapısının (modelinin) veri ile uyumuna ilişkin bazı indeksler hesaplanmıştır. AGFI=.74, NNFI=.83, CFI=.85, GFI=.79 uyum indeksleri model veri uyumu için görece düşük olmakla birlikte kabul edilebilir sınır değerlere oldukça yakın iken, NFI=.90, St.RMR=.07, χ^2 (sd=266)=493.24, (χ^2 /sd)=1.85, RMSEA=.07 indeksi uyum değerlerinin iyi uyumun kanıtı olarak görülmektedir. Elde edilen değerler genel olarak incelendiğinde model uygunluğunun yeterli olduğu ve varsayılan modelin veriler tarafından desteklendiği gözlenmektedir (Anderson ve Gerbing,

1984:171; Marsh ve Hocevar, 1985:568; Cole, 1987:587; Marsh, Balla ve McDonald, 1988:399; Harris, 2001:176).

Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin madde toplam korelasyonu ve Cronbach alfa analizi sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin Madde Toplam Korelasyonu ve Cronbach Alpha Analizi Sonuçları

	Madde çıkartıldığında Ölçek Ortalaması	Madde çıkartıldığında Ölçek Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Madde çıkartıldığında Cronbach's Alpha
M 42	17.08	7.17	.31	.62
M 47	16.65	7.76	.40	.59
M 50	17.31	6.98	.30	.63
M 52	16.74	7.57	.39	.59
M 56	17.14	6.59	.48	.55
M 63	16.84	7.09	.39	.59
M 8	11.55	6.47	.20	.53
M 17	10.67	4.40	.52	.54
M 25	10.79	5.78	.29	.59
M 41	9.85	6.07	.22	.53
M 46	12.00	6.79	.33	.59
M 57	11.49	6.46	.20	.54
M 4	14.41	15.17	.42	.68
M 15	13.64	14.56	.39	.68
M 29	14.82	13.51	.52	.65
M 35	14.31	14.80	.39	.69
M 43	14.68	14.50	.39	.69
M 48	14.25	14.64	.49	.67
M 54	14.21	14.33	.38	.69
M 19	9.99	7.75	.27	.74
M 26	10.44	6.69	.59	.61
M 33	10.49	7.53	.61	.62
M 45	10.49	7.54	.60	.63
M 49	11.26	9.17	.32	.71
M 60	10.83	8.67	.37	.69

Tablo 2 incelendiğinde Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutlarında yer alan tüm maddeler için madde toplam korelasyonları .20 ile .61 arasında değiştiği görülmektedir. Madde toplam korelasyonunda .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .20 ile .30

arasında kalan maddelerin de ayırt etme gücünün orta düzeyde olduğu, bu maddelere ölçekte yer verilebileceği belirtilmektedir (Tekin, 2009; Büyüköztürk, 2010). Ölçeklerdeki iç tutarlılığın incelenmesinde maddelere verilecek cevapların üç ve daha fazla olması durumunda Croanbach alfa katsayısına bakılmaktadır (Büyüköztürk, 2010). Ölçekteki maddelerin ölçtüğü özelliklerin, örneklediği davranışların benzeşik olup olmadığını kontrol etmek için gerçekleştirilen Croanbach alfa sonuçları incelendiğinde .53 ile .74 arasında değiştiği gözlenmektedir. Ölçme araçlarında hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması ölçek puanlarının güvenilirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010:171). Sonuçlar incelendiğinde .70'in altındaki maddelerin madde toplam korelasyonlarının yüksek olması nedeniyle bu maddeler ölçekten çıkarılmamıştır.

Güvenirlik Çalışması: Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği dördümlük likert tipi bir ölçektir. Likert tipi tutum ölçeklerinde, bir maddeden elde edilen puan dağılımının sürekli değişken olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca maddelere verilecek cevapların üç veya daha fazla olması durumunda maddelerin birbirleriyle tutarlı olup olmadığını ve maddelerin hipotetik bir değişkeni ölçüp ölçmediğini Cronbach Alpha (α) değeri belirlemektedir. (Şencan, 2005:231; Tavşancıl, 2006:36; Büyüköztürk, 2010:171). Bu nedenle hazırlanan ölçeğin güvenilirliği Cronbach Alpha katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Bununla birlikte ölçme aracının zamana bağlı olarak ne derece kararlı ölçümler verdiğini belirlemek amacıyla test-tekrar test güvenilirliğine de bakılmıştır (Büyüköztürk vd., 2008:102). Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin geçerlik güvenilirlik çalışmaları kapsamında değerlendirilmeye alınan 134 anneden 45 anneye test dört hafta sonra tekrar uygulanmıştır.

Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Cronbachalfa güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliği Çizelge 9'da verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde cronbachalfa değerinin Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutlarında .71.25-.74.42 arasında değiştiği görülmektedir. Test tekrar test sonuçları incelendiğinde alt boyutlara ait ölçümlerde korelasyon katsayısının .94-.98 arasında değiştiği belirlenmiştir. Korelasyon katsayısının .70-1.00 arasında olması yüksek ilişki olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik testler için hesaplanan güvenilirlik katsayısının da .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010:171). Bu sonuç ölçme aracının iç tutarlılığının yüksek ve zamana bağlı olarak kararlı ölçümler verdiğini göstermektedir.

Tablo 3. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin Alt Boyutlarına ait Cronbach Alfa ve Test-Tekrar Test Güvenirliğine İlişkin Sonuçlar

Alt Boyutlar	α	İlk test				Tekrar test		
		n	\bar{X}	S	n	\bar{X}	S	r
Demokratik Tutum	.74.42	134	20.35	3.11	45	20.22	2.89	.96**
Otoriter Tutum	.74.25	134	13.27	2.81	45	13.35	3.00	.97**
Koruyucu Tutum	.71.49	134	16.72	4.34	45	17.00	4.24	.98**
Aşırı Hoşgörülü Tutum	.71.25	134	12.70	3.27	45	12.35	2.89	.94**

**p<.01

Ölçme aracının güvenilirlik katsayılarını belirlemek için maddelerden alınan puanlar ile ölçeğin toplam puanı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere madde-toplam korelasyonu kullanılmaktadır. Madde-toplam puan korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2010:172). Ölçme aracındaki her bir madde benzer davranışları örneklemektedir bu bağlamda, madde-toplam puan korelasyonunun pozitif ve hatta 0,25'den büyük olması istenir. Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'ndeki maddelerin ayırt edicilik güçlerini belirlemek amacıyla, maddelere ait puanlar büyükten küçüğe doğru sıralandıktan sonra alt % 27 ve üst % 27'lik grupların madde puanları arasındaki farklar ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanmıştır (Büyüköztürk, 2010:172)

Alt ve üst % 27'lik gruplara göre Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutlarına ait t testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Alt ve Üst % 27'lik Gruplara Göre Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyutlarına ait t Testi Sonuçları

	Grup	n	\bar{X}	S	sd	t	p
M 42	Alt % 27	36	3.16	0.94	70	1.47	.033**
	Üst % 27	36	3.47	0.81			
M 47	Alt % 27	36	3.50	0.81	70	3.42	.000***
	Üst % 27	36	3.97	0.16			
M 50	Alt % 27	36	3.08	1.02	70	0.57	.070*
	Üst % 27	36	3.22	1.01			
M 52	Alt % 27	36	3.47	0.87	70	2.39	.000***
	Üst % 27	36	3.86	0.42			
M 56	Alt % 27	36	2.94	0.89	70	3.17	.024**
	Üst % 27	36	3.55	0.73			

M 63	Alt % 27	36	3.22	0.95	70	2.95	.000***
	Üst % 27	36	3.77	0.59			
M 8	Alt % 27	36	1.38	0.49	70	4.16	.098*
	Üst % 27	36	2.13	0.96			
M 17	Alt % 27	36	1.77	0.48	70	21.08	.002**
	Üst % 27	36	3.91	0.36			
M 25	Alt % 27	36	2.02	0.65	70	6.88	.002***
	Üst % 27	36	3.25	0.84			
M 41	Alt % 27	36	2.58	0.93	70	7.49	.000***
	Üst % 27	36	3.88	0.46			
M 46	Alt % 27	36	1.02	0.16	70	5.87	.000***
	Üst % 27	36	1.66	0.63			
M 57	Alt % 27	36	1.47	0.50	70	4.15	.034**
	Üst % 27	36	2.22	0.95			
M 4	Alt % 27	36	1.83	0.4	70	6.46	.000 ***
	Üst % 27	36	3.00	0.98			
M 15	Alt % 27	36	2.22	1.01	70	8.32	.000***
	Üst % 27	36	3.83	0.56			
M 29	Alt % 27	36	1.19	0.40	70	8.10	.000***
	Üst % 27	36	2.88	1.18			
M 35	Alt % 27	36	1.80	0.70	70	7.52	.001***
	Üst % 27	36	3.25	0.90			
M 43	Alt % 27	36	1.38	0.54	70	8.10	.000***
	Üst % 27	36	3.02	1.08			
M 48	Alt % 27	36	2.00	0.53	70	7.48	.000***
	Üst % 27	36	3.33	0.92			
M 54	Alt % 27	36	1.63	0.63	70	8.48	.000***
	Üst % 27	36	3.33	1.01			
M 19	Alt % 27	36	1.72	0.74	70	8.77	.047**
	Üst % 27	36	3.47	0.94			
M 26	Alt % 27	36	1.55	0.55	70	10.11	.014**
	Üst % 27	36	3.33	0.89			
M 33	Alt % 27	36	1.66	0.47	70	7.00	.000***
	Üst % 27	36	2.94	0.98			
M 45	Alt % 27	36	1.75	0.5	70	8.01	.000***
	Üst % 27	36	3.11	0.88			
M 49	Alt % 27	36	1.16	0.37	70	4.47	.002**
	Üst % 27	36	1.83	0.81			
M 60	Alt % 27	36	1.50	0.50	70	5.14	.031**
	Üst % 27	36	2.36	0.86			

***p<.01

** p<.05

p<.10

Tablo 4 incelendiğinde, Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin alt boyutları için alt ve üst % 27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki fark istenlik yönde anlamlı bulunmuştur ($p<.10$). Buna göre maddelerin yönetsel yeterlikler bakımından bireyleri ayırt ettikleri ve aynı davranışı ölçmeye yönelik oldukları görülmektedir.

Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin güvenilirlik çalışması kapsamında gerçekleştirilen cronbach alfa, test tekrar test ve madde analizi sonuçları incelendiğinde ölçme aracının güvenilir ölçüm yaptığı sonucuna varılmaktadır.

4. Tartışma

Erken çocukluk döneminde çocukları olan ebeveynlerin, çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını değerlendiren ölçme araçlarının az sayıda bulunması nedeniyle gerçekleştirilen çalışmada 24-36 aylık çocukları olan annelere yönelik geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilen Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin 25 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir. Bireysel ya da grup halinde uygulanabilen ölçme aracı dört basamaklı bir derecelendirme şeklinde düzenlenmiştir. Ölçeğin puanlanması bir ile dört arasındadır. Her madde, "her zaman" dört, "sık sık" üç, "bazen" iki ve "hiçbir zaman" bir puanla değerlendirilmektedir. Demokratik, otoriter, koruyucu ve aşırı hoşgörülü tutum olmak üzere dört alt boyuttan oluşan ölçme aracının her alt boyutundan alınacak puanın yüksekliği o boyutun içerdiği özelliklerin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Kaynaklar

- Akyıl, Y. (2000). *Perceived Parental Child-Rearing Practices And Social Anxiety In Turkish Adolescents*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alisinanoğlu, F. (2003). "Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1): 97-107.
- Arkan, B. (2012). *Davranış Sorunları Olan Ergenlerin Ebeveynlerine Uygulanan Eğitimin Ebeveyn Tutumu, Ebeveyn Ruh Sağlığı Ve Ergen Davranışına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi.

- Anderson, J.C. and Gerbing, D.W. (1984). "The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis". *Psychometrika*, 49:155-173.
- Ata, E. (1987). *Farklı Eğitim Düzeyindeki Annelerin 5-6 Yaş Çocuğunun Cinsiyet Eğitimi Konularına İlişkin Bilgi ve Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baumrind, D. And Brown, A. (1967). "Socialisation practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls". *Child Development*, 38: 291-327.
- Bellamy, C. (1999). "Dünya Çocuklarının Durumu", *Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu*, UNICEF.
- Belsky, J. (2006). "Effects Of Child Care On Child Development In The USA" (Ed.J.J. van Kuyk), *The Quality of Early Childhood Education*, Institute for the Study of Children, *Families and Social Issues*, Birkbeck University of London, Arnheim, The Netherlands: Cito. 23-32
http://www.imfcanada.org/sites/default/files/effects_childcare_development_belsky.pdf 12 Aralık 2015'de erişildi.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research Series*, Editor's Note by David A. Kenny. New York: The Guilford Press.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. Ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chaudhury, M.S, Pimentel, S.S, Kendall, P.C. (2003). "Childhood anxiety disorders: parent-child (dis)agreement using a structured interview for the DSM-IV". *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 42: 957-964.
- Cole, D. A. (1987). "Utility of confirmatory factor analysis in test validation research". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55: 584-594
- Crocker, L., And Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. New York: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.

- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th Edition, New York: Harperand Row Publisher.
- Çağdaş, A. Ve Seçer, Z. (2004). *Anne Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çakır, S.G. (2001). *Ergenlerde Kimlik Statüsünün Anne-Baba Tutumu, Aile Tipi Ve Anne-Babanın Eğitim Düzeyi İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çok, F. (1993). *Üniversite Öğrencilerinin Arkadaşlık İlişkileri Ve Bunun Anababa Tutumlarıyla İlişkisi: Ankara Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul:Sistem Yayıncılık.
- Erginoğlu, E.S. (2015). *Kardeş İlişkileri, Anne - Baba Tutumu, Davranış ve Uyum Problemlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkan, S. (2010). “Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar”. (Ed: F. Temel). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık. 10-15.
- Fox, R.A. (1994). *Parent Behavior Checklist (PBC)*. Traverse City, MI: Clinical Psychology Publishing Co.
- Freeman, K. N. (1998). “Look to the east to gain a new perspective, understand cultural differences and appreciate cultural diversity”, *Early Childhood Education Journal*, 26 (2): 79-82.
- Ginsburg, G. S. and Bronstein, P. (1993). “Family factors related to children's intrinsic/extrinsic motivational orientation and academic performance”. *Child Development*, 64(5):1461–1474.
- Grusec, J. E., Goodnow, J. J. ve Kuczynski, L. (2000). “New directions in analyses of parenting contributions to children’s internalization of values”. *Child Development*, 71(1):205-211.
- Harris, R. J. (2001). *A Premier of Multivariate Statistics*, Third Edition, NJ:Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Horowitz, F. D. (1975). *Review of Child Development Research*, Chicago and London, The University of Chicago Press, 4: 463-471.
- Joreskog, K.G. and Sorbom, D. (1984). *Lisrel VI. Analysis of linear structural relationships by maximum likelihood, instrument*

variables, and least squares methods. Mooreville, IN:Scientific Software.

- Joreskog, K.G., Sorbom, D. (1989). *LISREL 7: A Guide to the Program and Application* (2nd ed). Chicago:Joreskog and Sorbom/SPSS Inc.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, Self and Human Development Across Cultures: Theory and Applications (Revised Edition)*. NJ:Hillsdale, Lawrence Erlbaum.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi Kültürel Psikoloji*, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karabulut- Demir, E. Ve Şendil, G. (2008). “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21): 15-25.
- Karasan, S. (2015). *Bireylerin Ebeveynlerinin Göstermiş Oldukları Ebeveyn Tutumu İle Sahip Oldukları Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya-Sezer, Ö. (2007). “Anne babaların çocuklarına karşı istenmedik tutumlarını değiştirmeye yönelik bir eğitim program”, *Anababa Eğitim Programları*. Ed. Y. Kuzgun ve Z. Hamamcı. Ankara: Maya Akademi. 94-96.
- Kline, P. (1993). *The Handbook of Psychological Testing*. London: Routledge
- Kulaksızoğlu, A. (1985). *Ergen-Aile Çatışmaları İle Annelerin Tutumları Arasındaki İlişki Ve Ergenin Problemleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutlu, Ö. ve Çok, F. (2002). “12-14 Yaş Grubu Ergenler İçin Hazırlanmış Olan Cinsel Eğitim Programına Dayalı Cinsel Bilgi Testinin Geliştirilmesi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(123): 3-12.
- Kuzgun, Y. (1972). *Anababa Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Enstitüsü.
- Kuzgun, Y. (1991). Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi, *Aile Yazıları*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Kuzgun, Y. Ve Eldeleklioğlu, J. (2005). “Anne baba tutumları ölçeği (Ergenler ve yetişkinler için)”, *Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programlar Dizisi 1 PDR’de Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lamb, M. E. (2004). *The role of father in child development*. New Jersey:

John Wiley and Son's.

- Larson, J., & Lochman, J. E. (2002). *Helping School Children Cope With Anger. A Cognitive-Behavioral Intervention*. New York: The Guilford Press.
- Maccoby, E. E., And Martin, J. A. (1983). "Socialization in the context of the family: Parent-child interaction". (Ed: P. H. Mussen). *Handbook of Child Psychology. Vol. 4: Socialization, Personality, and Social Development*. New York: Wiley. 1-101.
- Mckay, M. (2006). *Parenting practices in emerging adulthood: Development of a new measure. Thesis*, Utah:Brigham Young University.
- Marsh, H. W, And Hocevar, D. (1985). "Application of confirmatory factor analysis to the study of self-concept: first and higher-order factor models and their invariance across groups," *Psychological Bulletin*, 97: 562-582.
- Marsh, H.W., Balla, J.R., and Mcdonald, R.P. (1988). "Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size". *Psychological Bulletin*, 103: 391-410.
- Morawska, A., and Sanders, M. R. (2007). "Are parent reported outcomes for self-directed or telephone-assisted behavioral family intervention enhanced if parents are observed?" *Behavior Modification*, 31: 279-297.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okulöncesi Dönem*, İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Öner, N. (2012). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler Bir Başvuru Kaynağı* (7. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özcan, H. (1996). *İlkokul Öğrencilerinin Öz güvenleri, Akademik başarıları ve Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal Bölge Ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A. ve Poyraz, H. (2005). Okulöncesi 5-6 yaş çocukların problem davranışları ve ebeveynlerin disiplin yöntemlerinin incelenmesi, *Milli Eğitim*. 166: 83-97.

- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5–6 Yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 25(2): 19–34.
- Pinderhughes, E.E., Dodge, K.A., Bates, J.E., Pettit, G.S., and Zelli, A. (2000). “Discipline responses: Influences of parent’s socioeconomic status, ethnicity, beliefs about parenting, stres and cognitive-emotional processes”. *Journal of Family Psychology*, 14: 380-400.
- Roche, K. M., Ensminger, M. E., and Cherlin, A. J. (2007). “Variations in Parenting and Adolescent Outcomes Among African American and Latino Families Living in Low-Income, Urban Areas”. *Journal of Family Issue*, 28: 882-909.
- Santrock, J.W. (1997). *Life Span Development*, (Six edition). New York:The McGraw-Hill Com. Inc.
- Savran, C. ve Kuşin, İ. (1997). “Ana Babalar ile Onların Ana Babaları Arasındaki Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutum İlişkileri”, *10. YA – PA Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ankara:Yapa Yayınları. 181-195.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili Ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sears, R. R., Maccoby, E. E., and Levin, H. (1957). *Patterns of child rearing*. IL:Evanston, Row, Peterson.
- Steinberg, L. (1996). *Beyond the Classroom: Why School Reform Has Failed and What Parents Need to Do*. New York: Simon and Schuster.
- Symonds, P. (1949). *The Dynamics of Parent-Child Relationships*. Teachers College, New York: Columbia University.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Birinci Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şendoğdu, M.C. (2000). *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Anne Babalarını Algulamaları İle Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algulamaları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, Ö.F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş, Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları*, Ankara: Ekinoks.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi* (3. Basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Tekin, H. (2009). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme* (19. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tilbe, E. (2015). *Okul Öncesi Çocuklarında Davranış Düzenleme Becerisi Ve Ebeveyn Tutumu Ve Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Urbina, S. (2004). *Essentials of Psychological Testing*, New Jersey: John Wiley & Sons. Inc.
- Wheaton, B., Muthen, B., Alwin, D. E. and Summers, G. F. (1977). "Assessing reliability and stability in panel models". (Ed: D. R. Heise.), *Sociological methodology*. San Francisco: Jossey-Bass., 84-136.
- Winsler, A., Madigan, A. and Aquilino, S. (2005). "Correspondence between maternal and paternal parenting styles during early childhood". *Early Childhood Research Quarterly*, 20:1-12.
- Yavuzer, H. (2001). *Yaygın anne baba tutumları, Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ek: ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Anne,

Aşağıda, annelerin çocuklarını nasıl yetiştirdikleri hakkında ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifade için size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Örneğin; Çocuğuma yatmadan önce masal anlatırım- ifadesinde; eğer çocuğunuza yatmadan önce her gece masal anlatıyorsanız “HER ZAMAN” seçeneğini, her gece değil ancak, sık sık masal anlatıyorsanız “SİK SİK” seçeneğini, ara sıra masal anlatıyorsanız “BAZEN” seçeneğini, çocuğunuza yatmadan önce hiç masal anlatmıyorsanız “HİÇBİR ZAMAN” seçeneğini işaretleyiniz.

Araştırma için bütün ifadelerin okunarak cevaplandırılması çok önemlidir. Bazı ifadeler birbirine benzer olsa bile bütün maddelere cevap veriniz.

Göstermiş olduğunuz ilgiden ve çalışmaya katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. F. Elif KILINÇ
Prof. Dr. Neriman ARAL

	Her Zaman	Sık Sık	Bazen	Hiçbir Zaman
1. Çocuğumu hasta olmaması için çok kalın giydirim.				
2. Çocuğumu ceza olarak yatağa gönderirim.				
3. Çocuğumun yemek yemesi için her türlü yolu denerim.				
4. Çocuğumun yemek yememesi beni sinirlendirir.				
5. Çocuğumun isteklerini ben yapmam ancak babası/annesi yapar.				
6. Çocuğum, söylediklerimi anında yerine getirmelidir.				
7. Çocuğumun istediği kadar televizyon seyretmesi için izin veririm.				
8. Çocuğumu çok yemesi için zorlarım.				
9. Çocuğum ağladığı zaman istediğini yaparım.				
10. Çocuğumun oyuncaklarını ben toplarım.				
11. Çocuğuma anne/babasının kızmaması için uslu olmasını söylerim.				
12. Çocuğumla, oyun oynamak için günde en az bir saat zaman ayırırım.				
13. Çocuğuma katı yiyecekleri püre haline getirerek yediririm.				
14. Çocuğumun her istediğini yaparım.				
15. Çocuğum kızdığında beni kızgınlıkla iterse, ben de onu iterim.				
16. Çocuğumu oyuncaklarını toplaması için desteklerim.				
17. Çocuğuma yemeğini ben yediririm.				
18. Çocuğumun uygun olmayan isteklerini yerine getiririm.				
19. Çocuğuma yaşına uygun sorumluluklar veririm.				
20. Çocuğumu, başladığı bir işi bitirmesi için desteklerim.				
21. Çocuğumla birlikte yatarım.				
22. Çocuğum çok hareketli olduğunda, onu sakin etkinliklere yönlendiririm.				
23. Yemeği döktüğü için çocuğuma çok kızarım.				
24. Çocuğumun istediği her şeyi (kola, cisp vb.) yemesine izin veririm.				
25. Çocuğumun yaşadığı duyguları (sevinç, öfke, vb.) ifade etmesine fırsat veririm.				